

† Varsanufie^[1]

CENTENARUL PATRIARHIEI ROMÂNE, RECUNOAȘTEREA LUCRĂRII SFINȚITOARE ȘI CULTURALE A BISERICII ÎN VIAȚA POPORULUI ROMÂN

Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de patriarhat a fost actul care a consfințit autonomia și importanța ei, fiind rezultatul unui lung proces istoric, marcat de eforturile de consolidare

a statului român și de afirmare a identității sale ortodoxe.

Actul istoric al Sfântului Sinod din data de 4 februarie 1925 a avut ca premisă organizarea administrativă a României după Primul Război Mondial și recunoașterea oficială a unității Bisericii Ortodoxe din toate provinciile românești, atât la nivelul vieții bisericești, cât și prin lege, de către Parlamentul României, la 12 februarie 1925 în Senat și la 17 februarie 1925 de către Adunarea Deputaților, fiind aprobată „Legea pentru ridicarea Primatului României la treapta de Patriarh” de către regele Ferdinand la 23 februarie 1925 și publicată în Monitorul Oficial în data de 25 februarie 1925. La 12 martie 1925, Bisericile Ortodoxe surori au fost înștiințate, printr-o scrisoare irenică, de cele împlinite.

Astfel, ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie a fost privită drept „un act de o covârșitoare importanță națională, un eveniment epocal. Ierarhii Sfântului Sinod al Bisericii Autocefale Române și reprezentanții guvernului Țării au instituit Patriarhia Română. S-a realizat astfel nu numai un vis scump al inimilor credincioșilor români de pretutindeni, dar s-a împlinit și o măsură care era de multă vreme necesară pentru prestigiul autorității noastre ca Stat și Biserică. Poporul român, ajuns cu propriile lui puteri în situația respectată pe care o are, face și în domeniul religios dovada deplină a maturității sale. Dacă îndelungate eforturi naționale, depuse de o lungă serie de ani, au dus în sfârșit la întregirea hotarelor românești, dragostea de Dumnezeu a acestui popor al nostru și cultul credinței strămoșești nu puteau să nu-și găsească încununarea în instituirea Patriarhiei Române”^[2].

Realizarea acestui act cu valoare de simbol al unității spirituale^[3] a fost propusă încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când, la data de 9 martie 1882, în Camera Deputaților s-au făcut anumite modificări ale Legii sinodale din 1872^[4], însă s-a bucurat de o atenție aparte din partea ierarhilor și a personalităților politice și culturale abia după momentul înfăptuirii Marii Uniri din anul 1918.

Între aceste personalități se distinge episcopul Vartolomeu Stănescu al Râmnicului Nouului Severin, cel care, de altfel, în cadrul ședinței Sfântului Sinod din data de 4 februarie 1925, a dat citire „Actului Oficial de Înființare a Patriarhiei Române”, al cărui referent era. „Poporul român își înființează de astăzi înainte prin propria lui suveranitate, politică și bisericească, Patriarhatul pentru Biserica Ortodoxă Română, recunoscându-i Mitropolitului de București al Țării, titlul de Patriarh al României, în locul titlului de până aci de Primat al României”, se arată în documentul de înființare al Patriarhiei Române, care preciza că se realiza

„în vederea maturității și a puterniciei neamului românesc, devenit astăzi prin mila lui Dumnezeu și prin puterile lui, liber și întregit, în vederea obligațiunii acestui popor de a-și pune în valoare, pentru progresul și civilizația omenirii, maturitatea și puternicia lui de azi și de mâine, prin toate instituțiunile și mijloacele pe care le-ar crede el necesare acestui scop, și pe baza mai ales a autocefaliei noastre bisericești, adică a dreptului Bisericii Ortodoxe Române de a dispune liber de sine, cum va găsi cu cale, în afară, bineînțeles, de dogme, de morală, de cult și de canoanele în legătură cu acest depozit comun și obligator pentru toate Bisericile popoarelor ortodoxe”^[5]. Demersurile episcopului Vartolomeu Stănescu se alăturau, în mod firesc acelora ale mitropolitului primat Miron Cristea și ale mitropoliților Nicolae Bălan al Transilvaniei și Nectarie Cotlarciuc al Bucovinei, a Arhiepiscopului Gurie al Basarabiei, a Episcopului Lucian al Romanului și a Episcopului-vicar Dionisie al Chișinăului, care, cu multă ferveare, au expus îndreptățitele argumente care justificau acest demers.

După promulgarea legii, ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie a fost recunoscută și de patriarhul ecumenic Vasile al III-lea, prin tomosul din 30 iulie 1925, în care a considerat „binevenită și îndreptățită ridicarea Bisericii surori din România la vrednicia patriarhală”^[6]. O delegație a Patriarhiei Ecumenice a adus și a prezentat în catedrala din București, în ziua de duminică, 27 septembrie 1925, Tomosul de recunoaștere a Patriarhiei Române. Răspunsuri însoțite de felicitări au sosit și din partea Patriarhiilor istorice răsăritene din Alexandria, Antiohia și Ierusalim, de la Patriarhia Sârbă și de la Arhiepiscopia Ciprului, de la Bisericile din Grecia, Bulgaria și Polonia.

Astfel, după primirea scrisorilor irenice, la 1 noiembrie 1925, a avut loc învestirea și întronizarea primului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Miron Cristea.

Înființarea Patriarhiei Române rămâne realizare bisericească națională cea mai importantă a veacului al XX-lea, însă constituia recunoașterea rolului Bisericii în viața poporului român pe parcursul întregii sale dăinuiri. „Forța principală prin care Biserica poporului român s-a manifestat ca una și a contribuit în cea mai mare măsură la unitatea acestui popor a fost identitatea slujbelor bisericești, având în centru Sfânta Liturghie. Aceeași Liturghie, aceleași slujbe săvârșite în toate satele românești au contribuit la păstrarea lor într-o unitate spirituală, între ele și cu românii de peste Carpați. Liturghia și slujbele răsăritene au rămas trășătura bisericească de unire între toți românii, chiar și atunci când între românii ardeleni s-a produs o separație din punct de vedere administrativ-bisericesc. Se

poate vorbi despre o neîntreruptă unitate religioasă liturgică a poporului român. Întreg poporul român a rămas înlăuntrul aceleiași vieți liturgice răsăritene^[1].

Totodată, Biserica a contribuit la cultivarea conștiinței naționale a românilor când aceștia locuiau în trei principate române aflate sub dominație străină: Moldova și Țara Românească, aflate sub stăpânire otomană și Transilvania, aflată sub stăpânire habsburgică. Rolul Bisericii era unul foarte important în fața încercărilor de deznaționalizare, care veneau fie pe linie politică, fie bisericească prin prozelitismul catolic ori a confesiunilor protestante, în Ardeal: „cartea și Biserica, mai mult decât sabia și politica, au realizat

încă din secolul al XVI-lea, unirea spirituală a românilor și i-a protejat pe transilvăneni de pericolul deznaționalizării, uneori forțate, la care erau supuși^[8]. În acest context, „românii, scria Nicolae Iorga, au trăit într-o comunitate religioasă care a avut drept consecință o comunitate culturală de cel puțin 300 de ani și aceasta a produs în ceea ce privește sentimentul general de unitate românească cel mai mare efect^[9].

Biserica Ortodoxă a fost, așadar, prezentă pe plan spiritual, cultural, misionar și social în viața poporului român, iar actul ridicării la Patriarhat a reprezentat un demers firesc al recunoașterii lucrării sfințitoare desfășurate pe parcursul veacurilor.

NOTE

[1] Arhiepiscopul Râmnicului

[2] *Ziarul Universul*, 9 februarie 1925.

[3] Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1982, p. 392.

[4] Pr. Nicolae Șerbănescu, „Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul centenarului. 1885 - 25 aprilie - 1985”, în: vol. *Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. 1885-1985*, București, Ed. IBMBOR, 1987, p. 121.

[5] Sumarul ședinței Sfântului Sinod din 4 februarie 1925, în *Patriarhia Românească. Acte și documente*, București, 1926, p. 38.

[6] „Tomosul Sfintei Patriarhii Ecumenice, nr. 1579”, în: Arhim. T. Simedrea, *Patriarhia Românească. Acte și documente*, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1926, p. 133.

[7] Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, „Reflecții despre spiritualitatea poporului român”, în colecția *Opere complete*, vol. IX, Editura Basilica, 2018, p. 325.

[8] Vasile D. Țăra, „Cărțile românești vechi, o componentă esențială a patrimoniului cultural”, în *RITL*, nr. 1-4, București, 2013, p. 38.

[9] Nicolae Iorga, *Dezvoltarea ideii unității politice a românilor*, București, Editura Casei Școalelor, 1915, p. 26.